

Landnámsþænan er mjög harðgerður og duglegur fugl. Hún er hin besta móðir og sér vel um sig og sína.

Ekkert er því til fyrirstöðu að halda nokkrar þænur þó fólk búi í þéttbýli, ekkert frekar en að hafa eða halda önnur gæluðyr. Svo skemmir ekki fyrir að hafa alltaf aðgang að góðum og ferskum eggjum þegar hentar og vantar.

Hver þæna getur skilað um 300 eggjum yfir árið ef vel er um hana hugsað og aðbúnaður er góður. Undirburðurinn frá þænunum er svo hin besti áburður á tré, runna og blómabeð svo ekki sé minnst á matjurtirnar. Þetta er því vistvæn hringrás.

Spænitir á gólfð sem undirburður, þænsnadrítid, blandast saman við er frábær garðburður á vorin sem og haustin.

Þænurar éta svo upp allan afganginn og allt auka kál úr garðinum þegar uppskeran kemur sem svo verður að driti og fer aftur út í garð. Er hægt að hafa það vistvænna og hollara.

Að Tjörn á Vatnsnesi er rekið eina og stærsta landnámsþænsnabú landsins. Þar eru fuglarnir frjálssir í björtu og rúmgóðu húsi, fara út alla daga og ganga frjálssir í fóður og vatn. Útungun fer fram frá því snemma á vorin og fram eftir sumrinu og eru seldir ungar á öllum aldri frá þeim tíma og á meðan eitthvað er til. Einnig eru seld egg til útungunar og vistvæn egg til matar ef fólk vill. Velkomið er að renna við á Tjörn og skoða fuglana en betra er ef látið er vita af því með fyrirvara ef fólk er á ferðinni.

VERIÐ VELKOMIN.

www.islenskarhaenur.is
juliusb@simnet.is

Tjörn, Vatnsnesi
531 Hvammstangi • Island
Sími 451-2271 • GSM 861-3348

Styrkt af Pokasjóði og Framleiðisjóði

Ólafur Ólafsson

Landnámsþænan

Kynningarbæklingur

ÞÉTTBÝLI

Landnámsháenán

Íslenska háenán eða Landnámsháenán berst hingað til lands ásamt öðrum búsmála með landnámsmönnum á Landnámsöldinni eða á 10. öld, að talið er, og hefur fylgt okkur og verið til áhægtu og nýja allar götur síðan. Til fróðleiks má geta þess að skv. rannsóknunum sem gerðar voru á Landnámsháenunni með blóðtöku út nokkrum fuglum þá kom í ljós að um 78% af erfðaefni háenunnar fyrirfnst ekki í öðrum háensnastofnum í heiminum í dag. Landnámsháenán er því nokkuð hrein ennþá. Skiptir það því miklu máli fyrir okkur að vernda hana og varðveita eins og hægt er og blanda ekki öðrum stofnum saman við.

Ef við töpum þessum stofni frá okkur þá fæum við hann hvergi annars staðar frá og er hún okkur því glötuð fyrir fullt og allt eins og fóer fyrir Geirfuglinum forðum.

Íslenskur Landnámsháenán. Úti við með eina af sínum fjölbreytlegu háenum.

Þó má geta þess til gamans að, skv. þessari rannsókn sem gerð var, kom í ljós að sú háensnategund sem skyldust er Landnámsháenunni er ísraelska

Bedúínaháenán svo skriftið sem það nú er en sýnir okkur jafnframt að forfedur okkar ferðuðust líka í þá daga eins og við gerum í dag.

Landnámsháenán var eina háensnategundin hér á landi í margar aldir og voru til fuglar á flestum sveitabæjum og kaupstöðum og var hún oftast kölluð "haug-háensni" og kannast margir við þá nafngift. Svo á 20. öldinni var farið að flytja inn aðra stofna og fór Landnámsháenán hratt halloka fyrir þeim. Sérstaklega þegar "Hvíti Ítalinn" er fluttur var inn eftir 1960 en hann þótti mun betri varfugl en Landnámsháenán.

ÞEYXKFPQSNFEMKFT

Landnámsháenán er afskaplega skemmtilegur og fallegur fugl og hefur hver einstaklingur sinn "karak-ter" eins og við mennirnir. Litafjölbreytileikin er mikill og má segja að engir tveir fuglar séu eins. Það er því gaman og fallegt að sjá helma við bæ fallegan og fjölbreyttan hóp saman komin á hlaðinu. Fuglinn er mannelskur og hægt að temja hann og hæna að sér ef fólk vill.

Hænsni skipta sér eftir virðingarsitgánum og er haniinn alltaf húsbóndinn, svo raðast þetta niður koll af kalli. Goggunarröðin svokallaða er því líka við líði hjá háenunum eins og okkur mönnum. Sama gildir ef hópurinn er stór og fleiri en einn hani. Þá raðast þetta allt niður eftir valdabaráttu og fljúgast háenur ekkert síður á en haniir til að tryggja sér sinn sess. Háensni eru að eðlisfari grimmir fuglar og verður hver einstaklingur að sjá um sig annars hefur hann það ekki af og oft geta hanaar verið árásgjarnir og farið í menn

Fallegur hópur af Landnámsháenunni á Tjörn.

hörd og dugleg móðir og mjög fús að liggja á eggjum sínum og unga út. Ver hún bæði egg sín og unga af mikill hörku ef hún þarf þess með.

Gaman er að sjá háenu koma með litla hópinn sinn, kalla á hann í fóður, vara hann við hættum og hugsa um hann á allan hátt.

Hver hani gagnast um 7 – 8 háenum ef allt á að vera frjótt og útungun tekur 21 dag. Þó koma oft fyrstu ungarir á 19. til 20. degi eftir að útungun hefst, en flestir koma þeir á 21. degi.

ÞEYXKFPQSNFEMKFT

Ánu 1970 stennur í útgáfu rýna Landnámsháenunnar og tók Dr. Stefán Aðalsteinsson hjá RALA á Keldum sig til og safnaði saman ungunum fuglum af Austfjörðum. Þessir fuglar voru aldir upp á Keldum. Eitthvað af ungunum og eggjum fengust svo til viðbótar árið 1974. Hluti af þessum stofni er nú á Tjörn en hluti fór að Hvanneyri þar til hann fór annað.

Landnámsháensnastofnin á Tjörn fagnar því 30 ára afmæli nú í haust. Passað hefur verið uppá að blanda ekki öðrum stofnum við þennan stofn. Skipt er út hönum við og við til að koma í veg fyrir skildleikarættun. Af miklum áhuga og af hugsjón fyrir því að tapa ekki þessum fugli frá okkur er hann enn ræktaður á Tjörn.

Hafa margir kynnst þessum fugli undanfárin ár og halda þennan fugl í dag og er það vel. Ekki er vitað með vissu hve margir fuglar eru til á landinu öllu en talið er að eitthvað séu þeir á þriðja þúsund og telst því stofninn ekki í bráðri hættu lengur. Verðum við þó að halda vöku okkar samt sem áður. Mjög fór illa vorið 2006 þegar allt aetlaði um koll að keyra vegna yfirvofandi fuglaflensu og förguðu því niður þá margir sínum fuglum. Þar töpuðust margir fallegir og góðir einstaklingar.

En við vonandi lærum af reynslunni og þetta sýnir okkur bara að ekki má mikið koma uppá svo að illa fari. Höldum því vöku okkar áfram.

Fjölbreytileikinn í Landnámsháenunni er mikill, litadýrðin mikil og margar gerðir af kömbum. Toppár á höfti og vöngum ásamt fíri á fótum þekktist hjá fuglinum og geta bæði kynin boorið þessa eiginleika, mismikla og misáberandi.

Draumur minn er að sjá veg og vanda íslensku Landnámsháenunnar sem mestan og bestan og helst vil ég sjá hana á flestum bæjum til sveita og í þéttbýli þar sem það er hægt.

Og hver segir að sumir draumar rættist ekki?

www.islenskarhaenur.is
juliusb@simnet.is

Tjörn, Vatnsnesi
531 Hvammstangi • Ísland
Sími 451-2271 • GSM 861-3348